

Cijfers en letters

Nederweert heeft een eeuwenlange traditie om belangrijke gebeurtenissen, kunstwerken en/of gebouwen te vereeuwigen met een permanente inscriptie in de vorm van een chronogram of jaartalvers. Als kleine gemeente bevindt Nederweert zich met deze traditie in goed gezelschap van steden zoals Maastricht, Maaseik, Tongeren en Roermond.

Een chronogram is een – vaak in natuursteen gebeiteld – kort vers dat een samenvatting geeft van een belangrijke gebeurtenis of een beschrijving vormt van een object. Het bijzondere van een chronogram is dat alle letters uit het vers die als Romeins cijfer gelezen kunnen worden (M=1000, D=500, C=100, L=50, X=10, V=U=5, W=VV=10, I=J=1) bij elkaar opgeteld het jaartal vormen waar het vers betrekking op heeft. De letters die Romeinse cijfers voorstellen worden als hoofdletter weergegeven; de andere letters als kleine letter. Het maken van zo'n vers is een hele klus, want er mag geen (Romeinse) letter te veel of te weinig in staan. Het vers moet verder een duidelijke boodschap hebben en 'to-the-point' zijn. Bovendien is de tekst van zo'n jaartalvers ook een soort puzzel die belangstellenden moet aanzetten om het 'mysterie' op te lossen.

Het oudst bewaard gebleven chronogram uit Nederweert dateert uit 1776 en is in het Latijn geschreven. In de loop der eeuwen zijn er in Nederweert zo'n honderd gemaakt waarvan er nog vele in het straatbeeld aanwijsbaar zijn. Een van de laatste op openbaar terrein aangebrachte verzen dateert uit 2006. Het chronogram bevindt zich op het kerkplein in de noordelijke zijgevel van café/restaurant "Saame Bi-j Siem" en luidt als volgt:

"bI-J sleM"

Waar VeLe herInnerIngen
aan WinkeL, Café en Drle gezUsters
ContInU VoortLeVen
In een hIstorIsChe sfeer

Ook bij de in 2014 gereconstrueerde waterput bij de St. Lambertuskerk is een chronogram aangebracht. De geschiedenis van die waterput gaat volgens een legende terug tot

Een deel van het chronogram in de natuurstenen rand van de gerestaureerde waterput bij de St. Lambertuskerk. Foto: Alfons Bruekers.

het jaar 693. Na de komst van de waterleiding (in de tweede helft van de vorige eeuw) verloor de put en de later erbij geplaatste gietijzeren waterpomp zijn functie. Bij de vernieuwing van de Kerkstraat in 1965 werd de intacte waterput nog teruggevonden maar helaas gedempt met geel zand. Na het archeologisch onderzoek in 2014 werd de put gereconstrueerd en van een afdekplaat met kijkglas voorzien. Daaromheen bevindt zich een natuurstenen rand waarin een jaartalvers is aangebracht. Het verhaal dat het chronogram bij de waterput wil overbrengen is als volgt: "er is een oude put gevonden, die moet je zien, dus kijk in de put. Vorige generaties hebben de put helaas gedempt, maar recent is de put herontdekt en gerestaureerd". Dat alles leidt dan tot het volgende vers:

kIJK In kerkpUt, oolt geDeMpt,
nU herontDekt

De Romeinse cijfers vormen opgeteld dus het jaartal 2014. Op deze wijze wordt in de vorm van cijfers en letters de geschiedenis van de Nederweerder monumenten levend gehouden.

Alfons Bruekers